

ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Екологія людини

**Збірник матеріалів VIII-ої науково-теоретичної
конференції**

Том 1.

**м. Житомир
3 грудня 2014**

ББК 28.080.1

P15

*Видається за рішенням вченої ради екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету
(протокол № 3 від 28 листопада 2014 р.)*

Екологія людини. Збірник матеріалів VIII-ої науково-теоретичної конференції, м. Житомир, 3 грудня 2014 року. Том 1. – Житомир: Видавництво Експертний центр Укрекобіокон – 123 с.

Оргкомітет конференції

1. **Борисюк Б.В.**- декан екологічного факультету к. с.- г. н., доцент.
2. **Мокін В. Б.** - д.т.н., професор, зав. кафедри комп'ютерного еколого-економічного моніторингу ВНТУ.
3. **Іщук О.В.** – к. с.- г. н., доцент, заступник декана екологічного факультету.
4. **Дубовий В.І.**- д.с.-г.н., професор, зав. кафедри загальної екології.
5. **Годовська Т.Б.**- к.т.н., заступник голови ГО Мінприроди, голова ГО «Центр сучасних інновацій».
6. **Прищепа А. М.** к. с.- г. н., професор кафедри екології НУВГП
7. **Котюк Л.А.** – к.б.н., доцент кафедри загальної екології.
8. **Аристархова Е.А.** – к.б.н., доцент кафедри моніторингу НС.
9. **Гуреля В.В.** – к.с.-г.н., с.н.с. голова ВГО «Асоціація молодих екологів»
10. **Фещенко В.П.** – к.с.-г.н., доцент, голова Радіобіологічне товариство України Житомирській області
11. **Загурська Я.Б.** – магістр екологічного факультету ЖНАЕУ

Збірник виготовлено за підтримки Асоціації агроекологів України у Житомирській області.

Збірник підготовлено з оригіналів статей авторів без літературного редагування.

© Колектив авторів, 2014

ЗМІСТ

Дунаєвська О.Ф., Мартенюк Г.М., Ішук О.В., Селезньова Г.О. СУЧАСНИЙ СТАН РАДІАЦІЙНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ҐРУНТОВОГО ПОКРИВУ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ЛУГІНСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	6
Кошицька Н.А., Чуба О.В. ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПЕРЕРОБКИ РІПАКУ НА ДОВКІЛЛЯ.....	8
Мартенюк Г.М., Дунаєвська О.Ф. ОЦІНКА ДОЗОВОГО РАДІАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ЖИТЕЛІВ с. ЯЗБЕРЕНЬ НАРОДИЦЬКОГО РАЙОНУ	11
Прищепка А.М., Бебко З.З. ОЦІНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРОСФЕРИ ЗОНИ ВПЛИВУ МІСТА РІВНЕ	15
Прищепка А.М., Брежницька О.А., Валетова Н.А. АНАЛІЗ МЕДИКО-ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ МІСТА ДУБНО	21
Гнатів Н.Б., Скабодіна Ю.І., Волосяк Ю.В. SUSTAINABLE RURAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE	27
Ильинский А.В., Саливон И.В. ОБОСНОВАНИЕ КОЛИЧЕСТВА И РАСПОЛОЖЕНИЯ ПОСТОВ МОНИТОРИНГА ЗА СОСТОЯНИЕМ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА В АНТРОПОГЕННОМ ЛАНДШАФТЕ	29
Йонець С.М. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ВОДОПОСТАЧАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	33
Клименко М.О., Прищепка А.М., Корчевська О.М. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ УРБОЕКОСИСТЕМИ М.РІВНОГО ЗА ТОКСИКО- МУТАГЕННИМ ФОНОМ	37
Козиняtko Т.А., Кава Л.П. ЗНАЧЕННЯ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ У ЗБЕРЕЖЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ	42
Козир Д.О., Костенко В.К. ПРОЦЕСИ ОКИСЛЕННЯ В ЗОНАХ ЕРОЗІЇ ВІДВАЛІВ ВУГІЛЬНИХ ШАХТ	47
Крижановський Є.М., Шевчук Л.І. МОНИТОРИНГ ДЖЕРЕЛ УТВОРЕННЯ ВІДХОДІВ НА ТЕРИТОРІЇ М. КРИВИЙ РІГ	49
Крижановський Є.М., Юкал Л.М. АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ҐРУНТІВ МІСТА ВІННИЦЯ ЗА ДАННИМИ ДЕРЖАВНОГО МОНИТОРИНГУ	54

Крижановський Є.М., Яцко Л.І. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДУ ПРОГНОЗУВАННЯ ЗАТОПЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ДАНИХ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ ТА ЗАСОБІВ ГІС.....	58
Лукомський О.М. ОЦІНКА ДОЗОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ НАРОДИЦЬКОГО РАЙОНУ ЗА РІВНЕМ ВАРІАЦІЇ ПИТОМОГО РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ПРИРОДНОГО ТРАВСТОЮ	62
Маціборук П.В. ВПЛИВ ПОПУЛЯЦІЇ БОБРА ЄВРОПЕЙСЬКОГО (<i>CASTOR FIBER L.</i>) НА ЛІСОВІ ЕКОСИСТЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ	66
Михальчук М.А., Харламов Є.А., Євгейчук Н.Г. ТЕХНОГЕННІ ЗМІНИ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ (НА ПРИКЛАДІ УРБОЕКОСИСТЕМИ М. КОВЕЛЯ).....	71
Мірошник Н.В. ВПЛИВ АЕРОТЕХНОГЕННОГО ЗАБРУДНЕННЯ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА СТАН ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ	74
Мороз В.В., Єгорова Т.М. АГРОЕКОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВУГЛЕЦЮ І ВАЖКИХ МЕТАЛІВ ДЛЯ ЛІСОНАСАДЖЕНЬ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	79
Палагута О.А. ОЦІНКА СТАНУ БІОРІЗНОМАНІТТЯ В УКРАЇНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕКОЛОГІЧНИХ ІНДИКАТОРНИХ ПОКАЗНИКІВ	83
Романенко А.В., Попова Т.М., Швець В.В., Романенко М.М. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ЛАНДШАФТНОМУ ПАРКУ «ПРИНГУЛЬСЬКИЙ»	88
Романенко А.В., Куценко С.В., Романенко М.М. УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМИ ЛАНДШАФТНИМИ ПАРКАМИ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	90
Сурсаєва І.С., Орлова В.Ф. ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОБЛАСТІ ТА УКРАЇНИ В ЦІЛОМУ	93
Цимбалюк В.А., Мокін В.Б. ТЕХНОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ДИНАМІКИ ПОШИРЕННЯ КАРАНТИННИХ ОРГАНІЗМІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ	96
Шостак І.В., Портухай О.І., Якута О.О. ОЦІНЮВАННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ЯК ЗАГРОЗИ ЕКОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ПРІОРИТЕТАМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	101

Есел С.К.

ВИЯВЛЕННЯ ВРОДЖЕНОГО ВИВИХУ ТА ДИСПЛАЗІЇ КУЛЬШОВИХ СУГЛОБІВ У ДІТЕЙ ПЕРШОГО РОКУ ЖИТТЯ ЗА ДОПОМОГОЮ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ОБСТЕЖЕННЯ 104

Гуцман С.В., Гуцман М.В.

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КОРАНТИННОГО ВИДУ *AMBROSIA ARTEMISIFOLIA* L. НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ 107

Городечна Д.В.

АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ НАСІННЕВОЇ КАРТОПЛІ АГРОФІРМИ «SOLANA» В УМОВАХ ПОЛІССЯ..... 109

Клименко М.О., Буднік З.М., Чернюк Н.В.

ОЦІНКА САНІТАРНО-ТОКСИКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ҐРУНТІВ БАСЕЙНУ Р. ІКВА 115

Аристархова Е.О., Семенюк М.В.

ВИЗНАЧЕННЯ БЕЗПЕЧНОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ МЕТОДОМ БІОТЕСТУВАННЯ..... 120

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КОРАНТИННОГО ВИДУ *AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA* L. НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ

С.В. ГУЦМАН, М.В. ГУЦМАН

Рівненський державний гуманітарний університет

Однією з п'яти головних цілей європейської стратегії збереження рослин є боротьба з інвазійними адвентивними видами. Неконтрольоване поширення адвентивних видів рослин створює ситуацію, коли аборигенні види пригнічуються або витісняються з своїх природних еконіш. Первинне поширення адвентивних видів відбувається по специфічних екологічних коридорах – вздовж автомобільних доріг, залізниць, ліній електропередач та магістральних трубопроводів, берегів річок та інших водних об'єктів, на землях сільськогосподарського призначення, особливо перелогах (Протопопова В.В., Мосякін С.Л., Шевера М.В., 2002). Проте після початкового етапу вкорінення та поширення переважно в антропогенних ландшафтах, крім збільшення кількості локалітетів та їхньої площі, ці види починають поступово опановувати також природні ландшафти. (Тарасевич О.В., Орлов О.О. 2013). Оскільки названа проблема в Україні перебуває на початковому етапі вирішення, дослідження в цьому напрямку мають як науковий, так і практичний інтерес.

Амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.) – один із найбільш небезпечних в Україні карантинних бур'янів-алергенів, який за понад 80 років (занесений у 1925р.) пройшов усі етапи експансії: первинного проникнення, розселення та наступної натуралізації.

Ambrosia artemisiifolia належить до карантинних бур'янів, які наносять великої шкоди не лише сільському господарству, але й здоров'ю людини. Батьківщиною амброзії є Північна Америка. Засмічує вона усі польові культури, сади, городи, узбіччя доріг, залізничні насипи, луки та пасовища, пустирі та інші необроблювані землі.

Розповсюджується амброзія з неочищеним насіннєвим матеріалом, шротом, транспортними засобами. Розвиваючи велику надземну масу, амброзія полинолиста здатна в польових умовах витіснити і пригнічувати навіть бур'яни, вже не говорячи про культурні рослини.

Крім негативних наслідків для сільськогосподарських культур, амброзія полинолиста завдає не меншої шкоди здоров'ю людей. Під час квітання пилок цієї рослини викликає тяжкі алергічні захворювання у людей, так звану «Сінну лихоманку», яка характеризується набряком дихальних шляхів, сльозоточивістю, загострюються інші алергічні захворювання.

За способом розповсюдження насіння *Ambrosia artemisiifolia* – поліхорний вид, якому притаманні різні методи поширення. Як показує практика в Україні, найдієвішим є проникнення на інші території через транспортні мережі з брудом на колесах транспортних засобів, в результаті чого формуються нові осередки та стартові ділянки захоплення. Багатьма дослідженнями показано, що первинні осередки амброзії полинолістої у великих містах припадають на промислові зони. Саме в ці зони транспортними засобами із інших територій і заноситься насіння амброзії полинолістої (Костильов О.В. 1990, Тохтар В.К., Петрик С.П. 1993).

Під час флористичних обстежень на території Волинської височини упродовж 2011-2014 рр. маршрутно-експедиційним методом, були охоплені ділянки вздовж транспортних, передусім залізничних шляхів, звалища, смітники та пустирі, було виявлено місцезростання амброзії полинолістої.

Детальні обстеження території Волинської височини показали, що найбільше засмічення амброзією полинолістою має полотно залізничних колій. Встановлено поступове проникнення амброзії полинолістої від залізничних колій на прилеглі

території та найближчі вулиці м. Рівне. У південному напрямку особливо сильно забур'янена мережа колій м. Здолбунів, смт. Квасилів, по всіх під'їзних коліях у південно-західному – м. Дубно. Привертає увагу те, що полотно під'їзних колій не обкошується. Варто зазначити, що рослини майже впритул підступають до основних платформ посадки та висадки пасажирів північного напрямку – платформа 5-ий кілометр, північно-західний – с. Шпанів, с. Олика, смт. Ківерці. Особливо масові зарості амброзії полинолістої відмічено південніше від смт. Ківерці – станція Прилуцька та полотно залізничних колій м. Луцьк. Виявлено, що одноразове скошування, яке проводиться, не вирішує питання, так як у рослини починають відростати бічні пагони, які в умовах території Волинської височини здатні зацвісти і відплодоносити. Епізодично амброзія полиноліста зустрічається вздовж залізничних колій північно-західної межі Волинської височини, а саме у м. Володимир-Волинський та м. Устилуг. На південно-західній межі виявлено незначні групи рослин у м. Червоноград.

Що стосується автотранспортних шляхів, то найбільші локалітети у північній частині Волинської височини на ділянці автошляху м. Устилуг – м. Луцьк – м. Рівне виявлені на прикордонній ділянці м. Устилуг, м. Володимир-Волинський, в межах м. Торчин, м. Луцьк, на ділянці с. Дерно – с. Ставок, м. Рівне. У північно-східній частині Волинської височини на ділянках автомагістралі м. Київ – м. Чоп у східній околиці м. Корця, північні околиці смт. Гоща, в межах с. Бабин та с. Біла Криниця, смт. Квасилів, с. Привільне, с. Панталія, північна та східна частина м. Дубно. У напрямку з півночі на південний захід по трасі м. Луцьк – м. Львів амброзію виявлено лише у південній частині м. Луцьк та одинично біля м. Горохів і с. Стоянів. У м. Червоноград амброзія полиноліста була виявлена в більшості на антропогенно трансформованих ділянках.

Як свідчить накопичений досвід боротьби з амброзією в інших регіонах нашої країни та в світі основні заходи зводяться до підвищення рівня інформованості населення, запобігання подальшого розповсюдження, впровадження адекватних заходів контролю в уражених територіях (запобіжні, карантинні, механічні, агротехнічні, хімічні, біологічні) та розробка правових аспектів відповідальності власників за стан своїх територій (Bohren C., 2006).

Доведено, що при належному догляді за станом узбіч впродовж літнього періоду вегетації можна контролювати ріст рослин та розповсюдження амброзії полинолістої на території Волинської височини. Відзначено, що з забруднених територій відбувається подальше проникнення амброзії полинолістої на чисті території.

Щоб запобігти розповсюдженню *Ambrosia artemisiifolia* необхідно проводити своєчасне виявлення вогнищ амброзії з подальшим її знищенням. Прополювання та виривання з корінням в період, коли рослина досягає 15-20 см (травень-липень). У цей час рослина легко виривається і такий спосіб є досить ефективним. Скошування рослин в період цвітіння. Більш раніше скошування стимулює рослину – вона швидко відростає та утворює більше насінин. Застосування гербіцидів (за погодженням з Міською станцією захисту рослин). У роботі по боротьбі з розповсюдженням амброзії полинолістої доцільно використовувати таку інформативну базу, як телебачення, радіо, преса, інтернет-ресурси.

Наукове видання

“Екологія людини”

Збірник матеріалів VIII-ої науково-теоретичної конференції
м. Житомир, 3 грудня 2014 року. Том 1.

Матеріали подаються в авторській редакції.

Відповідальні редактори: Фещенко В.П., Іщук О.В.
Комп'ютерне оформлення: Гуреля В.В.

Надруковано з оригінал-макета авторів
Підписано до друку 01.12.14. Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк, арк. 27.0. Обл. вид, арк. 18.1. Наклад 300. Зам. 1.

Видавець і виготовлювач
Експертний центр «Укрекобіокон»
м. Житомир, вул. Київська 75